



Gyűjtő: S. KOVÁCS ILONA
Gyűjtés ideje: 1998.

--	--	--	--

TART.: SOMOGYI PÁSZTORMŰVÉSZLET
/VÁZLAT/

"SOMOGY MEGYE NÉPMŰVÉSZETE"

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7 lap

FÖLDRAJZI MUTATÓ: Somogy megye

SZAKMUTATÓ: XV. B.

VELTÁROZÁS:



S KOVÁCS ILONA

SOMOGYI PÁSZTORMŰVÉSZET

vázlat

A mondanivalót két fejezetre bontom.

Az első fejezet a múlt századi pásztorművészetet mutatja be.

A második fejezet a „somogyi faragás” néven ismert faragó stílus kialakulását fejlődését, jellemzőit és jelentős egyéniségeit mutatja be.

Elképzelhető, hogy kiegészítem egy rövid fejezettel a paraszti faragásról:

textilmegmunkáló szerszámok
paraszti faragás
famesterségek
cigányfaragás

I. A somogyi pásztorművészet a 19. sz-ban

1. A funkció alapján a jellegzetes tárgyformák és szerkezetek bemutatása:

a.) terelő eszközök: balta

bot

juhász kampó

karikásostor

b.) személyi eszközök:

tisztálkodás: borotvatartók

tükrös

gyufatartó

gatyamadzaghúzó

étkezés: ivócsanak

sótartó

ivókobak

c.) szórakozás eszközei:

hangszerek: furulyák

dudák

kürtök

faragószerszámok

d.) egyéb : bárányjegyek stb

ajándék: mángorló, rokkapálca, vetélő, sulyok

2. Diszitő technikák: vésés, mélyfaragás
Időbeli megjelenésük spanyolozás: *motívum* *Érmele*
háttér *Érmele*
karcolás, szinezés: sárgítás választó vízzel, feketítés
domború faragás
körplasztika
ónöntés
bőrfonás

3. Diszitő motívumok: A díszítmény szerkezete.

Motívumok jellemzői: geom. motívum

- Motívum sémák és szüzsék: -növényi motívum
-állati motívum
-emberi motívum

Ábrázolás vagy jelkép? Hogyan bizonyítható a szimbólikus tartalom megőrzése?

- páva és szerelmespár összekapcsolása
- bot, kígyó, béka összekapcsolása

A díszítmény jellegének változása a 19. sz. folyamán

4. A faragó egyéniség szerepe:

- a.) egyén - közösség,
X viszonya, mátrixa
hagyomány - újítás

- b.) faragókörök működése a megyében

- c.) faragó egyéniségek

5. A somogyi pásztorfaragás 19. sz-i fejlődésének általános jellemzői.

II. A somogyi faragó stílusok

- 1.) a.) A pásztorművészet felfedezése

- b.) A somogyi pásztorművészet jellemzői az adott korszakban

- 2.) Átmeneti egyéniségek:

- a.) id. Kapoli Antal pályafutása, jelentősége

- b.) pásztorokból lett népművészek

- c.) újítások: új tárgyfajták, technikák, motívumok, a díszítés és az ábrázolás jelentősége

- 3.) Faragó iskolák Somogyban

- 4.) A népi iparművészet intézményei felkarolják a „somogyi faragást”. – országos Elterjedését

Bevezetésben: kik gyűjtöttek, kik írtak róluk:

Xantus, Hermann, Madarasy, Gönczi, Marga, Takács Gyula, Knézy *JK*

S. KOVÁCS ILONA }
PÁSZTOR MŰVÉSZET }
SOMOGYI FARAGÁS }

fejezetekhez:

Fotózandó tárgyak jegyzéke
(RR Múzeum)

(+ RAJZOK) NÉZŐKÉP

!!! - DECEMBER 1-ÉS ELKÜLDENI

Terelő eszközök:

Balta:

9967 balta, Böszénfa (Radó böszénfai mezőrtől vétel)
67.18.1 fokos, Lábod, Bagol András készítette 1892-ben

Bot:

6757 Marcali Cserép János gulyás készítette, "kígyó szájával békát fog"-
6950 Kopár puszta. Kálmán István készítette, "kígyó szájával békát fog"-
7042 fogója kosfej szárán három fejű kígyó
10102 kígyófej, szájában cimere

Juhászkampó:

11298 Tóth Mihály készítette
1289 kampója ember fejes
1315 kampóján rózsza
4164 ónfejes
4318 szarufejes

IDŐBEN JELEZNI
a NÉPRAJZI MÚZEUMI
FOTÓZÁST!!!

Egy képre mehet:

Botfejek: 7040 kosfejes
7055 lófejes
7057 madárfejes

Karikásostor nyelek és ostorok:

10093 karikás Mosdós

Egy képre mehet:

1. karikás nyelek:

2886 Somogyfajsz
2887 -"-
2892 -"-

2. Karikás nyelek:

8360 Marcali Cserép János
9612 Rapoly puszta, Birdesi Ferenc

Személyi eszközök:

Borotvatartók:

7151 "1851" mélyfaragás
1449 spanyolozott, Gamás
1600 -"- Visnye "1877"
2313 -"- Tapsony „1834”
2850 -"- Hetes
4310 Csak nézőkép!
4429 Csak nézőkép!
5824 Ellopott borotvatok R A J Z A !
6747 Kálmán István
6759 Cserép János
9955 Birdesi József
10794 spanyolozott, Mosdós
10796 -"- Mosdós „1852”
64.106.1 „1877” Somogyudvarhely

73. 35.170 „1879 . Rezi József” , Zamárdi
74.12.3 spanyolozott, „1831” Somogyapáti

Tükrösök:

488 Nemespátró , spanyolozott , kb: „1824”. Mindkét oldalát!
176 Csököly „1897”. Lovas alak!
1416 Somogyvár „Savanyó” Juhászos oldalát!
2107 Somogyaszaló, spanyolozott. Mindkét oldalt!
2891 Kürdös puszta, Nagy István
4264 Lakócsa, „1848”. Mindkét oldalt!
4966 Kaposvár, „1866” spanyolozott
6754 Marcali, Cserép János készítette.
6978 asztali tükör, Taszár, „1874”. Mindkét oldalát!
10076 Ellopták! Régi fotója, vagy rajzolni mindkét oldalát !!!
10085 Mosdós, „1877”, spanyolozott. Mindkét oldal!
10086 -,- -,-
10772 -,- -,-
11765 Balatonberény -,- -,-
52.14.2 Ellopták. Fotótár: 5427-28 Taszár. Mindkét oldalal rajzát a fotóról.
52.323.1-2 Ellopták. Gyugy. Fotó: 5442-43 -,-
54.325.1-2 karc, „1904” Kaposvár. Mindkét oldalát!
73.19.53 domb. Kakasos-cimeres oldalt!
73.38.2 domb. „1886” Mindkét oldalt!
74.17.4 „1879” Mindkét oldalt!

Gyufatartó:

1419 Somogyvár, „1900”. Mindkét oldalt!
1437 -,- „1895”. Évszámos oldalt!
1561 Kishárság karc.
1755 Bálványos, „házas” oldal, karc.
2087 Ecseny „VK. tanítónak 1907”-es oldalt!
2317 Nagyszakácsi, szaruból. Mindkét oldalt!
6734 Kopár puszta, Kálmán J. két huszárt!
6753 Marcali, Cserép János , spanyolozott.
10838 Orci, Mecseki János k. spanyolozott. Mindkét oldalt! Nagyon fontos!

Gatyamadzagfüző:

65.445.1 Homokszentgyörgy, vésett.
55.71.1 Szenna. Mindkét oldalát!

Óralánc:

2245 Szekedencs
9700 Kopár puszta, Kálmán J.
12388 -,-
2334 Öreglak, spanyolozott.

Ivócsanak:

738 (386) Látrány.
9373 (2267) Kaposvár, Molnár János ju. 1873.

11526 (3190) Tóth Mihály
73.38.1 Andocs. Nézőkép!

Ivókobak:

2316 (379) Tapsony
10276 (2702) id. Kapoli A. Somogyhárság.
10753 (3218) Varga György, Buzsák.
54.147.1 (lopó) Boszkovics J. Buzsák.

Sórtartó:

1077 Somogy m. spanyolozott. Mindkét oldalt!
1399 Németegres
1401 -"-
2304 Varásló, Szanyi János ju.
2790 Nagydobsza, István major
2795 Nagydobsza „1877”. Minden oldalról!
2796 - "-
2815 Istvándi
3085 Kuntelep
3112 Henész. Minden oldalról!
3121 Lábod „1907” Minden oldalról!
4173 Somogy m.
4174 Somogy m. Minden oldalról!
4923 Vízvár, „1903”. Minden oldalról!
5073 Kaposvár -"-
6739 Kopár puszta, Kálmán J.
7142 (113) „1876”
7143 (114)
8586 Orczi „Kövér János 1903 év”
9110 Kapoli, Kishárság
10773 Mosdós. Mindkét oldalról!
10774 Mosdós. Mindkét oldalról!
10775 Mosdós. Mindkét oldalról!
10776 Mosdós. Mindkét oldalról!
10777 -"- -"-
10778 Mosdós, spanyolozott. Mindkét oldalról.
10782 - "- -"-
52.18.1 Felsőmocsolád, Lucza Ferenc 1943
53.6.1 Nagycsepely, spa.
55.113.1 Somogyjád, Varga László 1954. Nézőkép!
65.135.1 Segesd
65.469.1 Báté „1891” körben
66.199.3 Kaposvár – Visnyezéplak. Körben!
73.19.55 Mosdós. Mindkét oldal!
74.11.1 Andócs „Mészáros József 1848”
74.17.5 Kaposfüred, Ékes János. Körben!!

Kusztora:

4175 Somogy m.

Egy fotóra!:

6742
6749Kopár puszta Kálmán József
Marcali, Cserép János

Faragó szerszámok:

2880
3114
5175
51.3.4bicsók, Somogyfajsz
bicsók, Henész
véső, Drávafok
bicsók, Felsőseged

} egy fotóra!

Hangszerek:

11299
5405
6949
51.1.1
65.89.1
73.25.1
10070
9572duda. A dudafejről
hosszifurugla diszitményének kiterített RAJZA!
szarukürt „1852 Zsubri József”. Fotó és RAJZ!
kürt. A diszitmény részleteiről fotók, nézőképek!
kürt. Kapoli Antal „1914”.
kürt. Minden oldalról!
kürt. Kapoli
kürt. Ifj. Kapoli. Részlet fotó!

Pipaszár:

9254

pipaszár kiterített RAJZA.

1. A lista nem teljes, még néhány fotót fogok kérni a RKM anyagából. Valószínűleg már késtem a fotóját - a balti részben előlőniket, hasonlóan a marcali múzeum részében és az állandó kiállításán is kijelöltem az anyagot!
2. A lista nem írtam fel azokat a tárgyat, amelyekhez a fotóját válnak van! Az első fejezethez 21 fotó, a másodikhoz 15 fotó van válnak.
3. Természetesen a megrendelt fotó a többszörös a kétként elhelyezett kértő anyagot. Néha azonban nem tudom megírni a tanulmányt, hiszen nem áll módomban újra és újra kibővíteni a tárgyat.
4. A Néprajzi Múzeumból a kétként csak a régi fotót és rajzot fogok rendelni, ami nélkülözhetetlen a kémsz. illusztrálásához, és a RKM anyagából hiányzik. Maximum kb. 20-25 fotóra lehet számítani!

Eldöntendő kérdés, ki készítse a Néprajzi Múzeumban a fotókat.
Az azonos minőség miatt szeretnék lenni, ha az RKM fotós.
De mindenképpen célzott, ha a többi fejezethez hasonló tárggyal,
(textil és stb. egyéb fotózás a NM-ban). Időben kérek elkez-
teltetést, mert a Pártotprájelemlényből van a fotózás előtt
tudni a tisztelet elbírálására.

Rajzoknál:

- Tervezés: a.) Néhány forma is szükséges rajtot, amit fotóval nem tudok
bevételezni!
Mennyiségéről a fejezetek elismélté utána tudok dönteni!
b.) Kötésrajzokat
c.) Fotókat, de nélkülözhetetlen tárgyat díszítvények
és képek rajzát. A RKM fotójegyzékét felkutatni.

